

Nalaten aan goede doelen

Standpunten Goede Doelen Nederland

Inleiding

Veel mensen overwegen om een goed doel als erfgenaam of legataris op te nemen in hun testament¹. Zij vinden het belangrijk dat er wordt doorgewerkt aan hun idealen, ook als zij er niet meer zijn. Veel individuele goede doelen wijzen actief op de mogelijkheid om hen op te nemen in een testament en treden daarover met geïnteresseerden in contact. Als je als goed doel kiest voor een actieve benadering moet je dat bewust doen en op basis van zorgvuldige afwegingen.

Goede doelen kunnen in de omgang met mensen die overwegen een goed doel in hun testament op te nemen dan wel bij de afwikkeling van een nalatenschap, te maken krijgen met diverse omstandigheden dan wel vragen.

We staan stil bij een aantal van deze, geregeld voorkomende, vragen en omstandigheden en geven daarbij aan wat het standpunt van Goede Doelen Nederland is.

Goede doelen doen er goed aan deze vragen en omstandigheden binnen de organisatie met elkaar te bespreken en te bepalen hoe daar in een voorkomend geval mee wordt omgegaan.

Organisaties zijn niet verplicht om te handelen conform het standpunt van Goede Doelen Nederland.

¹ In dit document wordt iemand die overweegt een goed doel op te nemen in het testament ook wel geïnteresseerde of mogelijke erflater genoemd.

Welke dilemma's of vragen kunnen zich voordoen?

1. De totstandkoming van een testament

De 'laatste wil' wordt vastgelegd in een testament. Een testament wordt door een notaris opgemaakt en gepasseerd. Een notaris heeft zich daarbij te houden aan bestaande wet- en regelgeving.

Zo is het de verantwoordelijkheid van de notaris om te waken voor de vrije en onafhankelijke wilsvorming van iemand die een testament laat opmaken (hierna te noemen: de testateur). De notaris dient dan ook al het nodige te doen om zich ervan te vergewissen dat de testateur bij het vormen en uiten van zijn wil niet op ongewenste wijze is beïnvloed door een derde.

Vraag: Wilt u de kosten van mijn testament betalen?

Standpunt Goede Doelen Nederland:

Een goed doel dient de kosten van een testament niet voor haar rekening te nemen. Door het betalen van een testament zou immers de indruk kunnen ontstaan dat het goede doel de testateur op ongewenste wijze heeft beïnvloed en vanwege de betaling van het testament als erfgenaam of legataris is opgenomen in het testament. Mocht een geïnteresseerde een testament willen laten maken, maar niet in staat zijn de kosten daarvan te betalen, zijn er eventueel andere mogelijkheden. De betrokkene kan dat bespreken met de notaris². Alleen in uitzonderlijke omstandigheden zou een goed doel kunnen besluiten de kosten van een testament wel te vergoeden. Mocht daar naar het oordeel van het goede doel sprake van zijn, is het raadzaam om de betreffende notaris daarvan op de hoogte te stellen. De notaris kan zich er dan bij de testateur van vergewissen dat er geen sprake is van ongewenste beïnvloeding.

² Op dit moment wordt vanuit de notariële beroepsorganisatie (KNB) gekeken op welke manier het notariaat toegankelijker kan worden gemaakt voor minder draagkrachtigen: <https://www.knb.nl/nieuwsberichten/minister-gaat-verder-met-verkenning-sociaal-notariaat>

Nabestaanden worden na het overlijden van een testateur soms verrast door het feit dat een goed doel is opgenomen in het testament. Dat is ook de reden dat goede doelen benadrukken dat het goed is als een testateur zijn of haar keuze zo mogelijk bespreekt met zijn naasten.

Mede in dat verband zou een notaris in de considerans van het testament kunnen opnemen waarom een testateur een of meerdere goede doelen heeft opgenomen in het testament. Ook is het mogelijk dat de testateur dit in een brief motiveert die door de testateur zelf of door de notaris bij het testament wordt bewaard.

Er zijn ook initiatieven waarbij een groep goede doelen en notarissen samen mensen de kans geeft om kosteloos een testament op te laten maken of te wijzigen. De kosten voor dit testament worden gezamenlijk gedragen door deelnemende goede doelen en notarissen. Er is geen directe link tussen het goede doel en de testateur. Het is daarbij geen voorwaarde dat een goed doel ook in het testament wordt opgenomen. Mocht een goed doel in het testament worden opgenomen, dient de notaris uiteraard ook hier te verifiëren of er geen sprake is van ongewenste beïnvloeding. En ook dan zou een notaris in het testament kunnen opnemen waarom een testateur één of meerdere goede doelen heeft opgenomen in het testament. Wat Goede Doelen Nederland betreft is dit wel een andere situatie dan het rechtstreeks betalen van een testament in een één op één situatie zoals hierboven beschreven.

2. Het executeurschap

Een executeur is iemand die belast is met de afwikkeling van een nalatenschap. Een executeur wordt bij testament benoemd. In het testament worden de taken en bevoegdheden van de executeur beschreven. Er zijn verschillende vormen van executeurschap:

- de begrafenisexecuteur (alleen belast met begrafenis of crematie);
- de beheersexecuteur (beheer nalatenschap en voldoen van schulden);
- de executeur afwikkelingsbewindvoerder (bevoegdheid verdelen nalatenschap).

De meest voorkomende vorm van executeurschap is de beheersexecuteur. De ervaring leert dat geïnteresseerden waarmee bij leven al contact is, het soms prettig vinden als het goede doel ook executeur is. Dat kan hen houvast en zekerheid geven dat alles ook wordt afgewikkeld zoals bedoeld. Goede doelen maken hierin een zorgvuldige afweging.

Vraag: *Wilt u de rol van executeur op u nemen?*

Standpunt Goede Doelen Nederland:

Een goed doel kan in beginsel alle vormen van executele aanvaarden. Een medewerker van een goed doel kan echter niet op persoonlijke titel en ook niet als medewerker van het goede doel de rol van executeur op zich nemen. Het goede doel moet bepalen in welk specifiek geval het goede doel executeur kan zijn en in welk specifiek geval juist niet.

Zo zal er binnen de organisatie voldoende deskundigheid aanwezig moeten zijn om de rol van executeur goed te kunnen vervullen. Het goede doel kan besluiten de afwikkeling niet zelf uit te voeren en een derde-deskundige in te schakelen, maar moet dit dan wel aan de geïnteresseerde melden.

3. Een informatief gesprek

Vraag: Kan een goed doel een informatief gesprek hebben met een geïnteresseerde?

Standpunt Goede Doelen Nederland:

Een informatief gesprek kan plaatsvinden op initiatief van een geïnteresseerde of op initiatief van het goede doel. Het goede doel mag alleen informatie geven over de mogelijkheden om na te laten. Iedere vorm van advisering moet achterwege blijven. Voor advies kan doorverwezen worden naar een desbetreffende onafhankelijk adviseur waar het goede doel geen relatie mee heeft zoals een notaris of een fiscalist. Een informatief gesprek kan niet worden gevoerd of voortgezet als het goede doel het vermoeden heeft dat de geïnteresseerde de inhoud van het gesprek niet dan wel onvoldoende begrijpt. Het komt voor dat een geïnteresseerde in het testament wil bepalen hoe het goede doel de gelden uit de nalatenschap dient te besteden. Dit kan door het goede doel in het informatieve gesprek aan de orde worden gesteld met daarbij wel het voorbehoud dat het mogelijk is dat op het moment van het opvallen van de nalatenschap die

doelbestemming niet meer realiseerbaar is. Dit voorbehoud zou bij voorkeur in een testament opgenomen moeten worden. Het goede doel doet er goed aan om in het gesprek aan te geven dat een testament op ieder moment kan worden gewijzigd. De medewerker van het goede doel mag op geen enkele manier enig persoonlijk voordeel hebben uit het contact met een geïnteresseerde.

4. De afwikkeling van een testament

Standpunt Goede Doelen Nederland:

Dat wat is vastgelegd in het testament is uiteraard het uitgangspunt bij de afwikkeling van de nalatenschap. Er kan echter verschil van mening ontstaan tussen het goede doel (als erfgenaam of legataris) en de naasten van de testateur over de uitleg van een testament. Als dit het geval is, is het verstandig om met de naasten het gesprek aan te gaan om te bezien of er in onderling overleg een oplossing kan worden bereikt. Ook kunnen er specifieke omstandigheden zijn die van invloed kunnen zijn op de afwikkeling van de nalatenschap. Hoe een goed doel daar in een gegeven situatie mee omgaat, is aan het goede doel zelf om te bepalen. Als een goed doel in een testament wordt opgenomen, is het wenselijk dat de testateur zijn naasten daarover zo mogelijk informeert. Ook zou een notaris in het testament kunnen opnemen waarom een testateur ervoor heeft gekozen het goede doel als erfgenaam of legataris op te nemen (zie ook onder punt 1). Dit voorkomt dat naasten hier pas na het overlijden van op de hoogte worden gesteld en er onbegrip kan ontstaan.